

VIEDOKLI

Viens no iecerētās pašvaldību reformas mērķiem ir uzlabot un padarīt iedzīvotājiem pieejamākus pakalpojumus viņu dzīvesvietās. Bet vai tā būs arī bijušo, kādreiz plaukstošo ciemu iedzīvotājiem?

Jānis Rudenājs, Praulienas pagasta Saikavas ciema iedzīvotājs:

— Esmu dzimis saikavietis un labi atceros, kas kādreiz bija Saikava, bet no tā visa tikpat kā nekas nav palicis pāri. Veikala nav (tuvākais atrodas 9 km attālumā Stalidžānos). Pasta nav (arī Praulienā tas tikai stundu ir atvērts), veselības aprūpes pakalpojumi dzīvesvietā nav pieejami. Tad jau labāk *pa taisno* doties uz Madonu, kur var saņemt visus šos pakalpojumus. Mums ir tikai bibliotēka, vēlēšanu iecirknis, kur balsot, un atjaunotais Saikavas tautas nams, par ko mums, saikaviešiem, patiešām ir liels prieks. Taisni brīnums, ka izdevās to atjaunot, bet tas jau ir ļoti liels tā vadītājas Sarmītes Lazdiņas nopelns. Liels paldies viņai par to! Jaunā reforma manī ticību neraisa, veltas cerības neloloju un nekādus uzlabojumus negaidu: esmu pesimistiski noskaņots. Mums jau daudz kas valsti ir tikai runāšanas un solījumu limenī. Kādu attīstību mēs varam sasniegt ar tādu valdību vairāku desmitu gadu garumā, kurai, lai ieviestu tik vienkāršu lietu kā depozīta sistēma dzērienu tarai un netiktu pīcārņota daba, vajadzēja 20 gadu?

Vairis Viļevičs, Ļaudonas pagasta Sāvienas ciema iedzīvotājs:

— Reformas, tā teikt, var jau veikt, bet ir vajadzīgi cilvēki, lai kaut kas mainītos un būtu, kas tos pakalpojumus izmanto. Bet kas tad mēs te, Sāvienā, vairs esam palikuši — pa vienam, pa diviem katrā mājā... Ir arī, protams, kuplākas ģimenes, bet tādu nav daudz. Pirms kāda gada mēģinājām saskaitīt, cik tad īsti esam. Nesanāca pat 200... Tāi pašā laikā visa zeme Sāvienā ir apstrādāta. Zemnieka un saimniekošanas gars Sāvienā gan vēl turas! Bet attiecībā uz pakalpojumiem — nekas daudz jau nav palicis. Veikals ir, arī bibliotēka ir. Esam priecīgi, ka varam iepirkties Sāvienas veikalā un par pirkumiem norēķināties arī ar karti. Piektdienās pie mums iegriežas arī autoveikals. Katru dienu uz Madonu un atpakaļ var aizbraukt ar autobusu, bet uz Jēkabpili rītos gan vairs ne, tikai pēcpusdienās, bet Sāviena jau atrodas pa vidū (tā ir bijusi arī Krustpils rajona sastāvā), un satiksme ar Jēkabpili mums vienmēr bijusi svarīga. Taču tagad no rīta varam aizbraukt tikai līdz Pāpuliem, bet attiecīgais Jēkabpils autobuss kursē vairs tikai līdz Medņiem. Pāpulis no Medņiem šķīr vien kādi 2 km, kurus varētu iekļaut maršrutā. Bet varbūt jaunā reforma šai ziņā nesīs kādas pozitīvas izmaiņas un mēs kā senāk uz Jēkabpili arī no rīta varēsim aizbraukt ar autobusu? ■

Pakalpojumi ir nepieciešami arī iedzīvotājiem laukos

Tuvojoties vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra Jura Pūces iecerētajai un jau valdības 15. oktobra sēdē atbalstītajai administratīvi teritoriālajai reformai, pieaug arī iedzīvotāju bažas, vai tiešām, neraugoties uz daudz pašvaldību protestiem, jaunie *mēmieku laiki* tiks īstenoti tādos tempos, neņemot vērā pašvaldību izsvērtos pretargumentus, un Saeima to neapturēs. Viens no reformas mērķiem (vismaz tā tiek skaidrots) gan esot mazināt nevienlīdzību tieši saņemtajos pakalpojumos. Iedzīvotāju interesēs jau esot lielākas, ekonomiski spēcīgas pašvaldības, lai visā Latvijā veidotos ekonomiskās izaugsmes iespējas un ikvienu pašvaldība spētu ar saviem resursiem nodrošināt iespējami labākus pakalpojumus saviem iedzīvotājiem neatkarīgi no dzīvesvietas. Taču jautājums — vai tiešām pakalpojumi laukos uzlabosies un kļūs pieejamāki — ir atklāts. Atšķirībā no ministra Jura Pūces un politiķiem iedzīvotāji *gaisa pilis* neceļ, drīzāk bažijas, vai tiks saglabāts tas *mazumiņš*, kas daudzos lauku

ciematiņos pēc neskaitāmām reformām vēl ir palicis. Uztraukums vairs nav tik daudz par to, vai skolas tiks saglabātas, kā par to — vai būs pieejams ģimenes ārsts vai vismaz ārsta palīgs; sabiedriskais transports; veikals; pasta un citi pakalpojumi, bez kuriem dzīve laukos ir grūti iedomājama. Un galu galā — vai būs savs *pagastvecis*, pie kura griezties grūtā brīdī pēc palīdzības. Jau tagad vietējās vietaras — novadu pašvaldības kā lēmējvara un pagastu pārvaldes kā izpildvara — velta daudz pūļu, lai nodrošinātu iedzīvotājiem tik nepieciešamos pakalpojumus, nereti pilnot valsts funkcijas un atvēlot finansējumu no pašvaldības budžeta, piemēram, feldšerpunktu atvēršanai, pasta nodaļu telpu remontam, ceļu uzturēšanai kārtībā un tīrīšanai arī ziemā, lai cilvēkus lauku viensētās neatgrieztu no ārpusaules. Arī mēs nolēmām papētīt, kādi pakalpojumi ir pieejami lauku pagastos un vai iedzīvotāji gaidāmo reformu uztver ar cerībām vai kā Dāmokla zobenu.

Nodrošina ne tikai pagasta centrā

Saruna ar Liezēres pagasta pārvaldes vadītāju Artūru Vāveri

Jaunākais pagasta pārvaldes vadītājs Madonas novadā Artūrs Vāvere atzīst — uzsākt darbu jaunajā amatā viņam palīdzējis tas, ka, jau kopš divu gadu vecuma dzīvojoft Mēdzulā, pārzina teritoriju, labi pazīst cilvēkus, uzņēmējus un arī pārdedz darbības lauku.

“Ja pakalpojumus grib saņemt dzīvesvietā, tie ir jāizmanto: jāizvēlas ģimenes ārsts, savi bērni jāšūta dzīvesvietai tuvākajā skolā un jāizmanto citi sniegtie pakalpojumi pagastā.

kārtosim, izvēle, protams, būs pašas ģimenes ārstes ziņā. Es kā pārvaldes vadītājs varu tikai piedāvāt ērtas telpas, bet arī tadā gadījumā droši vien vienosisim, ka kādu dienu ģimenes ārste klientus pieņems arī Ozolos, kur tas šobrīd notiek un kur arī ir Liezēres pagastā uzskāta jaunā ģimenes ārste, viņai šie pacienti atpakaļ automātiski netika pārreģistrēti, līdz ar to, atverot praksi, viss ir jāsāk no jauna, taču alga jau ir atkarīga no pacientu skaita, kurus piesaistot kāds laicīgs tomēr paies. Manuprāt, šādos gadījumos pacienti būtu jāpārreģistrē atpakaļ, bet, ja kādu tas neapmierina, tad pacients patstāvīgi brīvas izvēles pierēģistrējas citur.

Šo speciālistu lauku reģionos ir tik maz, ka pašvaldība, lai tos iein-teresētu, varētu pat telpas iznomāt bez maksas, bet tad arī šajā ziņā ir jāveic izmaiņas, jo patlaban tas nav atļauts, nomas maksa tiek aprēķināta pēc normatīvajos aktos noteiktās formulas. Trešā daļa ģimenes ārstu ir pirmspensijas vecumā, un, ja mēs laukos nedosim nekādus bonusus, jaunie speciālisti ģimenes ārstu prakšu vietas atvērs lielajās pilsētās.

Joprojām atpakaļ ir iecerē izvietot ģimenes ārsta praksi bijušajā ambulances ēkā Liezērē. Kad to sa-

— Kādas ieceres, projekts tuvākajā laikā esat iecerējuši īstenot?

— Esam izstrādājuši sporta zāles rekonstrukcijas projektu, noslēdzies arī iepirkums, bet finansējuma trūkuma dēļ nekas tālāk nenotiek. Ceram uz pašvaldības nākamā gada budžetu. Lidzekļi būs nepieciešami arī Liezēres bijušās ambulances iekštelpu sakārtošanai, kur jāveic visi iekšdarbi un jāizbūvē komunikācijas. Pagaidām tā ir tikai siltināta un ļoti skaisti izskatās no ārpusēs.

Būs jāīsteno arī bērnuudrāza projekta 2. kārtas sadaļa par iekšējām inženierkomunikācijām, bet no ārpusēs siltināšanas darbi tiks šoruden pabeigti.

— Kādas ir jūsu domas par gaidāmo reformu, un vai katrā pagastā ir vajadzīgs savs pārvaldes vadītājs?

— Ir nedaudz žēl, ka kopš iepriekšējās reformas ir pagājuši 10 gadu un mēs atkal esam nonākuši pie tam pašām robežām, kur jau reize esam bijuši, un tā šurpu turpu svaidāmies.

No otras puses, nevienš jau toreiz nevarēja zināt, kā īsti būs, kamēr nebija izmēģināts praksē, un arī situācija mainās. Piemēram, katru gadu iedzīvotāju skaits Madonas novadā samazinās par aptuveni 400, tas nozīmē, ka dažu gadu laikā viens pagasts paliek neapdzīvots.

Viennozīmīgi arī nevaru pateikt, vai tik tiešām katrā pagastā ir vajadzīgs savs *pagastvecis*. Tā izjūta ir tāda, ka iedzīvotāji savu pagastu pārvaldes vadītāju grib redzēt svētkos, tikties tad, kad risināma kāda konkrēta problēma vai, īstenojot kādu lielāku projektu vai ieceri,

LIEZĒRES PAGASTS

- 1940. gads — Liezēres pagasts ar centru Liezēre un Mēdzūlas pagasts ar centru Mēdzulā kā atsevišķi pastāvīgi pagasti ieilpst Madonas apriņķī.
- 1945. gads — Mēdzūlas pagastā izveidotas Gulbēres un Mēdzūlas ciema padomes, Liezēres pagastā — Liezēres un Ozolu ciema padomes. Vēlākajos gados seko vēl citas izmaiņas, līdz tas iegūst tagadējo teritoriju.
- 1990. gads — Liezēres ciems tiek reorganizēts par Liezēres pagastu.
- Kopējā platība — 25 496,1 ha (255 km²).
- Iedzīvotāju skaits — 1423 (2012. gada dati); patlaban — 1250.

nepieciešams pagasta pārvaldes vadītāja atbalsts.

Iedzīvotāji pagasta pārvaldi apmeklē bieži — maksā komunālos pakalpojumus, iesniedz iesniegumus, bet es nevarētu teikt, ka arī konkrēti pie manis kā pie pārvaldes vadītāja nāktu tikpat daudz, vairāk pie manis griežas ar konkrētām problēmām, tāpat ja vēlas izmantot kādu pagasta pārvaldes piedāvāto pakalpojumu.

Taču vienmēr esmu teicis, ka pie manis var nākt, var vienmēr arī zvanīt, katrā ziņā esmu atvērts un sasniedzams.

Mana pārliecība — dzīve jau visu noliek savās vietās. Madonas novadā ir divi vadītāji, kuri vada divu pagastu pārvaldes, — Edgars Lācis Bērzaunes un Mārcienas pagastā, kā arī Aigars Šķēls — Barkavas un Ošupes pagastā. Vēl divi uz laiku ir pārvalžu vadītāju p. i. — Dzelzavas pagasta pārvaldes vadītājs Andrejs Jankovskis — arī Sarkaņos, bet es — arī Vestienas pagastā. Pēc pieredzes šajos pagastos lielā mērā varēs spriest, vai ir apvienojama divu pagastu vadīšana, jo skaidrs, ka šādos gadījumos darba apjoms nesamazinās, bet par to, cik lielā mērā tas palielinās, var diskutēt.

Pieņemu, ka domes deputāti novada griezumā labāk saredz katra pagasta aktualitātes un finansējumu sadala tā, lai veicinātu attīstību visos pagastos. Turklāt, ar loģisku piedāvājumu „klauvējot pie domes durvīm”, ir iespējams saņemt arī atbalstu.

— Vai ir kāda iecere vai sapnis, ko, vadot Liezēres pagastu, gribētu piepildīt?

— Loti vēlētos, lai pagastā ie-nāktu uzņēmēji un radītu jaunas darbavietas. Es zinu, cik cilvēkus, kamēr nebija izmēģināts praksē, un arī situācija mainās. Piemēram, katru gadu iedzīvotāju skaits Madonas novadā samazinās par aptuveni 400, tas nozīmē, ka dažu gadu laikā viens pagasts paliek neapdzīvots. Viennozīmīgi arī nevaru pateikt, vai tik tiešām katrā pagastā ir vajadzīgs savs *pagastvecis*. Tā izjūta ir tāda, ka iedzīvotāji savu pagastu pārvaldes vadītāju grib redzēt svētkos, tikties tad, kad risināma kāda konkrēta problēma vai, īstenojot kādu lielāku projektu vai ieceri,

Pašvaldība atver divus feldšerpunktus

Brīdis pirms Lazdonas feldšerpunkta atklāšanas: ārsta palīgs Aija Silupa, Lazdonas pagasta pārvaldes vadītājs Jānis Rieksts un Madonas novada domes priekšsēdētāja vietnieks Mikelsons.

Feldšerpunktu atklāšana Bērzaunes un Lazdonas pagastā, nenoliedzami, ir viens no Madonas novada pašvaldības šāgada labajiem darbiem.

Tie tika atvērti viena mēneša laikā, bet pirms tam tika veikts mērķtiecīgs darbs gan no Bērzaunes pagasta pārvaldes vadītāja Edgara Lāča un Lazdonas pagasta pārvaldes vadītāja Jāņa Rieksta, gan no novada domes deputātu puses, atbalstot viņu centienus un piešķirot finansējumu šīs ieceres īstenošanā, it īpaši Lazdonas feldšerpunkta gadījumā, jo pašvaldībai ir jāalgo ārsta palīgu, tā kā tas ņaubs Nacionālā veselības dienesta (NVD) prasībām sakarā ar ārstniecisko iestāžu un ģimenes prakšu vietu tuvumu Madonai.

Kamēr tika sakārtotas formalitātes, pieņemti vajadzīgie lēmumi, saņemtas atļaujas, sertificētas telpas un veikti citi priekšdarbi, pagāja gandrīz gads vai pat ilgāk. Bērzaunes pagasta iedzīvotāji bija pat precīzi saskaitījuši, ka kopš brīža, kad iepriekšējā ģimenes ārste mainīja pakalpojuma sniegšanas vietu, apritēja tieši gads, 6

mēneši un 29 dienas. Arī Aija Silupa, ārsta palīgs Lazdonas feldšerpunktā, atklāja, ka šovasar viņas iemīļotākā literatūra bijusi Ministru kabineta noteikumi, jo primārās veselības aprūpē tiek izvirzītas ļoti augstas prasības. Lai tās izpildītu, vispirms jau jāzina, kas jā dara.

Interesanti, ka abu ārsta palīgu gan Bērzaunes, gan Lazdonas feldšerpunktā — Dzintras Kaluginas un Aijas Silupas — iepriekšējā darba pieredze ir saistīta ar Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu, un abām tas ir jauns izaicinājums. Sarunā „Staram” Madonas novada domes priekšsēdētāja vietnieks Ivars Miķelsons uzsvēra, ka ļoti daudz nosaka tieši pašu iedzīvotāju iniciatīva un pagastu pārvalžu vadītāju neatlaidība.

— Novada pašvaldības vadības redzeslokā atrodas arī ar veselības aprūpes nodrošināšanu saistīti jautājumi. Tai jābūt pieejamai visos pagastos — vai nu sadarbībā ar NVD piesaistot ģimenes ārstus un atverot feldšerpunktus, vai arī tur, kur neizdodas vienoties ar NVD par finansējuma piešķiršanu medicīnas darbinieku algošanai, nepiecieša-

Bērzaunes feldšerpunkts atklāts: Madonas novada domes priekšsēdētājs Agris Lungvičs, ārsta palīgs Dzintra Kalugina un Bērzaunes pagasta pārvaldes vadītājs Edgars Lācis.

mie līdzekļi ir jāmeklē pašvaldības budžetā, ja, protams, ir iedzīvotāju pieprasījums pēc šāda pakalpojuma, kā, piemēram, tas bija, izveidojot Lazdonas feldšerpunktu, kur tā darbības nodrošināšana pilnībā gulstas uz pašvaldības pleciem. Taču arī tur, kur atalgojumu ģimenes ārstam vai ārsta palīgam nodrošina NVD, pašvaldība no savas puses izremontē telpas, ieguldot diezgan ievērojamus līdzekļus, tāpat telpas iznomā par simbolisku samaksu. Tas varētu būt papildu bonuss, kā ieinteresēt ģimenes ārstus un ārsta palīgus strādāt arī perifērijā. Iedzīvotājiem jau ir ļoti būtiski saņemt pirmo palīdzību, kad ir šaubas par veselību, iespējami tuvu savai dzīvesvietai, atnākt parunāties un saprast, cik nopietnas ir veselības problēmas, vai varbūt tas bijis kāds īslaicīgs saasinājums. Profesionālais medikis to var vislabāk izvērtēt un sniegt nepieciešamo palīdzību. Arī turpmāk, ja tiks aktualizēta feldšerpunkta atvēršanas nepieciešamība kādā apdzīvotā vietā un tam būs pamatojums, pašvaldība to izvērtēs un mēģinās rast pozitīvu risinājumu, atvēlot nepieciešamo finansējumu,

— atzīmēja Ivars Miķelsons.

Patiešām, par feldšerpunkta darbības saglabāšanu Lazdonā ļoti aktīvi iestājās iedzīvotāji. Pēc tam, kad šāgada 16. janvārī iepriekšējā feldšerpunkta vadītāja vairs nesniedzja pakalpojumus sakarā ar došanās pensiju, ļoti īsā laikā tika savākti 255 paraksti. Feldšerpunkta atklāšana tika pamatota arī ar skaitļiem. Pagastā ir 687 iedzīvotāji, no tiem bērni līdz 16 gadu vecumam — 95; 63 gadus veci un vecāki — 159 iedzīvotāji. Turklāt Lazdonas feldšerpunkts ir nepieciešams ne tikai Lazdonas pagasta, bet arī Praulienas pagasta „Lazdona 1” ciema iedzīvotājiem, jo Lazdona tiem ir tuvāk nekā Prauliena. Saskaņā ar Lazdonas feldšerpunkta gada statistikas pārskatiem, laikā no 2016. līdz 2018. gadam apmeklējumu skaits vidēji gada ir 1317.

Kopš rudens iedzīvotājiem arī Bērzaunes un Lazdonas pagastā, lai saņemtu primārās veselības aprūpes pakalpojumus, tāpat slimības lapas (ārsta palīgs tās var izrakstīt līdz 10 dienām), receptes utt., vairs nav jā-dodas uz Madonu, bet to var saņemt savā dzīvesvietā. ■

Veikalā var izņemt arī skaidru naudu

Ne visur Latvijā, jo īpaši pagastos un citās vēl mazāk apdzīvotās vietās, ir pieejami bankomāti, līdz ar to daudzviet ļoti aktuāls ir skaidras naudas izņemšanas pakalpojums. Lielā mērā šo problēmu ir spējušas atrisināt tirdzniecības vietas, degvielas uzpildes stacijas, pārtikas veikali.

Uzņēmēji Imants un Indra Viksnas, pārdevējas Diāna Strode un Liga Aboliņa atklāj, ka daudzi iedzīvotāji veikalā ne tikai iepērkas, bet arī apmaksā komunālos pakalpojumus un kasē izņem skaidru naudu.

summa nepieciešama un jāaktivizē karte. Kādreiz bija noteikts ierobežojums, ka vienā reizē varējām izmaksāt 75 eiro, bet tagad summa ir palielināta. Pie tam vienā reizē var izņemt 150 eiro, bet to var darīt arī vairākas reizes, ja vien ir skaidra nauda. Iedzīvotāji, ja iepriekš zina, kad būs vajadzīga skaidra nauda, var šo pakalpojumu pietiekt, kā to, piemēram, nupat pirms malkas iegādes izdarīja kāda iedzīvotāja. Katrā ziņā šis pakalpojums ir ļoti populārs, skaidra nauda tiek izņemta

jo arī šāda iespēja tiek piedāvāta. Var samaksāt gan par ūdeni, gan elektrību, gan nekustamo nodokli, gan sludinājumiem, gan telekomunikācijas pakalpojumiem, gan TV un internetu, tāpat ir iespējams apmaksāt sodus, kredīta maksājumus un citus pakalpojumus — tas viss iet caur termināli. Jāņem gan vērā, ka skaidru naudu pie mums var izņemt tikai *Sveabank* klienti, bet veikt maksājumus — jebkurš, kam vien kontā ir nauda, — pastaštāja Indra Viksna. Pozitīvi veikala „Katram” piedāvāto precu kļāstu un sniegtos pakalpojumus novērtēja arī veikalā sastaptais ļaudonietis Guntis Vizāns. Viņš atklāja, ka ģimēnē komunālo pakalpojumu apmaksā tiek izmantots internets, bet šād tad veikala kasē skaidra nauda tiek izņemta — pēc katras desmitnieka jau neskrīes uz bankomātu Madonā. Katrā ziņā uzņēmējus Indru un Imantu tikai varot uzteikt, ka viņi šādu pakalpojumu iedzīvotājiem nodrošina. ■

Atvērumu sagatavoja ŽEŅA KOZLOVA. Izmantoti AGRA VECKALNIŅA foto

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem